

برات کارت مقایسه جدید با قدیم

دکتر محمدباقر صدری

هدف بانک کمک به بهبود فضای کسب و کار و جایگزینی اسناد تجاری به جای پول و اسکناس است. برات کارت تضمینی با وثایق سهل از جمله سپرده سرمایه‌گذاری و قرض‌الحسنه پس‌انداز جاری ربالی و ارزی و اموال رهن غیرمنقول صادر می‌شود.

اگرچه این روش با کارت‌های اعتباری متفاوت است، ولی پیشنهاد می‌شود که در صدور برات کارت تضمینی علاوه بر سهولت صدور کارت‌های اعتباری روشی اتخاذ شود که دارندگان برات کارت بتوانند به نسبت اعتبار برات کارت یا حتی فراتر از آن از تسهیلات بانکی بهره ببرند. به دلیل اخذ وثایق غیرمنقول یا سپرده‌های مردم، ریسک اینگونه کارت برات‌ها حتی از ریسک اعتبارات عقود اسلامی از جمله مشارکت کمتر است.

توصیه‌های هم به بانک دارم که صدور برات کارت‌ها برای تجار و واردکنندگان با شرایطی سهل آغاز کند تا تولیدکنندگان نیز بتوانند در واردات ماشین‌آلات، مواد اولیه و کالاهای موردنیاز کشور از آن بهره‌گیرند. بانک می‌تواند روش صدور برات کارت را به طور کلی در سه محور زیر قرار دهد:

۱- محور اول: کارت برات تضمینی برای خرید کالا و خدمات.

۲- محور دوم: کارت برات تضمینی برای تنظیم ضمانت‌نامه در معاملات و خدمات از جمله فنی و مهندسی

۳- محور سوم: برات کارت تضمینی برای استفاده از تسهیلات با شرایط آسان

۴- محور چهارم: برات کارت برای صادرات و واردات. به منظور تسهیل صادرات غیرنفتی می‌توان به صادرکنندگان به نسبت صادرات و میزان مشوق‌های صادراتی برات کارت تضمینی ارزی و ربالی صادر کرد تا صادرکنندگان بتوانند برای رونق بیشتر صادرات از آن بهره‌گیرند.

باتوجه به این که مشوق‌های صادراتی جهانی به روز پرداخت نمی‌شود، بانک صادرات می‌تواند با مشارکت و همکاری وزارت بازرگانی و سازمان توسعه و تجارت حداقل به میزان مشوق‌ها کارت برات تضمینی به مدت یک سال یا تا زمان دریافت مشوق صادر کند.

باتوجه به سابقه طولانی کشور در استفاده از برات ضروری است که این سند با سابقه بیشتر موردتوجه و ارزیابی قرار گیرد.

سفرها و تجار صدور برات به دلیل خطرناک بودن حمل پول نقد متداول شد. نمونه‌هایی را می‌توان از دوران شاه اسماعیل تا شاه‌عباس را به وضوح مشاهده کرد. این روش پایه مبادلات بین کشورها و تجار را فراهم کرد و تاکنون به‌نوعی ادامه دارد. برات با متداول شدن گشایش اعتبار اسنادی نه تنها حذف نشد، بلکه تداوم یافت و هنوز که هنوز است، برات نقش عمده‌ای در مبادلات داخلی و بین‌المللی دارد.

سهولت صدور برات و کم‌هزینه بودن آن را در بازرگانی بین‌المللی نیز مهم کرده است. متأسفانه در بعضی مواقع از جمله در شرایط فعلی که نظام سلطه در تلاش است کشور ما را در مضیقه قرار دهد، برخی به بهانه‌ای مانع عملیاتی شدن برات می‌شوند. در حالی که صدور برات می‌تواند گشایش‌های عمده‌ای در تجارت در شرایط کنونی باشد، چرا که صادرکننده برات که موجب اعتماد گیرنده است، می‌تواند مبلغ برات را هر طوری که لازم می‌داند تادیه کند (برای مثال مبلغ برات می‌تواند توسط یک طرف معامله یا آشنا در خارج از کشور پرداخت شود). هوشیاری و دقت در این روش می‌تواند بخشی از محدودیت‌های بانکی را حل و فصل کند. ضروری است که بانک‌ها در خصوص صدور برات بنا به تقاضای مشتری نه تنها سخت‌گیری نکنند؛ بلکه به سهولت صدور آن یاری رسانند، چرا که صدور برات به اعتماد طرف حساب گیرنده و طرف دهنده بستگی دارد و بانک‌ها باید در عمل آن را به سادگی انجام دهند.

اخیراً بانک صادرات ایران صدور برات کارت تضمینی را آغاز کرده است. این برات کارت صرفاً در رابطه با انجام دادن بیع کالا و خدمات تا مبلغ مندرج در برات کارت را در سررسید معینی تضمین می‌کند.

برات یکی از قدیمی‌ترین شیوه‌های پرداخت و دریافت در جهان، به ویژه در کشور ما است. این سند دریافت و پرداخت از زمان دور روشی مرسوم بین مردم به ویژه تجار بوده است. ایرانیان در ثبت و ضبط اسناد ید طولانی داشته‌اند (لوح‌های تخت جمشید) در قرآن کریم آیاتی درباره نوشتن اسناد مالی با قید شاهد بین طرفین معامله نازل شده است. سند برات عمدتاً از این آیات اقتباس شده است. در آغاز کار حتی تا سال‌های اخیر تضمین برات به اعتبار تجاری و مالی صادرکننده و گیرنده یا پرداخت‌کننده بستگی داشته است. به عبارت دیگر برات سندی است که به موجب آن

صادرکننده برات (برات‌کش طلبکار یا دارنده اعتبار نزد برات‌گیر) به دیگری دستور پرداخت مبلغ معینی را در سررسید معین و یا به محض پرداخت در وجه برات‌گیر یا به حواله‌کرد فرد دیگری که محل اسکان آن شخص شده است، پرداخت کند. به عبارت دیگر، بنا به تعریفی کسی که برات را صادر می‌کند، برات‌کش و کسی که وجه را می‌پردازد، برات‌گیر و شخصی که وجه برات را دریافت می‌کند، برات‌دار یا ذی‌نفع است.

از قرن‌ها پیش در سراسر جهان به ویژه در ایران برات یک امر رایج و متداول در تجارت ملی و بین‌المللی است و هنوز هم وسیله پرداخت و دریافت موثر ملی و جهانی است. صادرکننده برات تا زمانی که وجه برات توسط برات‌گیر به ذی‌نفع پرداخت نشده است، مسئولیت برات خود را دارد، به طوری که اگر برات‌گیر به دلیلی نتوانست برات را تادیه کند، صادرکننده وجه برات را به او مسترد دارد.

در گذشته صادرکننده برات دارای امضا یا نشانه‌هایی بود که برای گیرنده و پرداخت‌کننده، برات مشخص بوده است. حامل برات یا گیرنده وجه برات با نشانه‌هایی از صادرکننده یا انتقال‌دهنده می‌داد می‌توانست وجه قید شده در برات را دریافت دارد.

در موارد واگذاری برات به دیگری (شخص ثالث) آن فرد نیز باید نشانه‌هایی از صادرکننده یا برات‌گیر ارائه می‌کرد تا وجه برات را دریافت دارد. البته این گونه سخت‌گیری‌های قیدشده با میزان وجه برات به‌ویژه در موارد واگذاری به شخص ثالث برای جلوگیری از خطا ضروری بوده است.

در تاریخ کشور به‌ویژه پس از استقرار سلسله صفویه و شروع ارتباط ایران با عثمانی، مسکو، تفریس، قبرس و نیز شامات و بیروت و... و تبادل